

ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА

**СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКА“ –
МИНАЛО, НАСТОЯЩЕ, БЪДЕЩЕ**

проф. д-р Ганка Неделчева

Катедра „Музика и медийни
технологии“, ФНОИ

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТО^A

Имам привилегията, но и отговорността, да представя историята на

специалност „Музика“ от нейното създаване до днес. Мъдростта на Илия Бешков е подходяща в този случай: „Само този, който е извървял пътя нагоре, може да погледне на него от горе надолу.“ А Пътят е дълъг... От момента, в който влизаш като най-млад асистент в една катедра, до финалния, когато излизаш от нея като най-възрастният. Тази позиция ме изкушава с възможност за мемоарна сантименталност, от една страна, но от друга –

академичната обективност и професионализъм изискват пълно отсъствие на пристрастие. И тъй като не може нито без първото, нито без второто, средният път с опция за комбинация от двете, може да се използва при необходимост.

Историята на специалност „Музика“, както всяка друга, се пише от хора и техните дела, но се чете от други, които правят своите. Така вчера, днес, утре постоянно сменят своите позиции, за да се превърнат в летопис. 30 години са кратък период за пространствено-времевите параметри на нашата Вселена.

И все пак, спрямо земното време, те са 1/3 от едно столетие, а човешката история показва, че в него могат да се случат много събития. И добри, и лоши...

Изминалите три десетилетия от създаването на специалност „Музика“ са несиметрично разпределени около смяната на XX-XXI век. Те носят резонанса на социално-икономически и културно-исторически промени с влияние върху еволюцията ѝ. Затова погледът към нейната ПРЕДИСТОРИЯ е повече от необходим...

През 1983 в СУ „Св. Климент Охридски“ се създава нов Факултет за подготовка на детски и начални учители (ФПДНУ) като наследник на Института за подготовка на детски и начални учители „Надежда Крупская“. По това време ректор на университета е проф. д-р Илчо Димитров (1981-1985),

8 Музика, Мултимедия и Култура

Секционен доклад от конференция 30 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКА“

а декан на новия факултет става доц. д-р Павел Драганов (1983-1986). Обявен е и първият прием на студенти – випуск 1983-1984. В първите 10 години от неговото съществуване обучението е по двете специалности, отразени в името му и дефектология. Музиката и изобразителното изкуство съществуват като задължителен елемент в професионалната подготовка на бъдещите детски и начални учители. Всички студенти изучават музикално-теоретични, дидактико-методически дисциплини и пиано. Катедрата, администрираща обучението, е с име „Естетическо възпитание“ и ръководител проф. д-р Жечо Атанасов (1983/1984-1987/1988), а по-късно – доц. Божанка Константинова (1988/1989-1994/1995).

Следват мандати на няколко ректори – проф. д-р Минчо Семов (1985- 1989), акад. проф. Никола Попов (1989-1991), чл. кор. проф. Николай Генчев (1991-1993) и декани на ФПДНУ – проф. д-р Стойка

Здравкова (1986-1989) и проф. д-р Георги Ангушев (1989-1993). Катедра „Естетическо възпитание“ функционира с 4 обособени сектора – „Музика“, „Изобразително изкуство“, „Детска литература“ и „Театрално изкуство“. Щатни преподаватели в сектор „Музика“ са доц. Йордан Колев, ас. Жан Гологанов, ас. Валентина Манолова, ас. Ганка Неделчева, ас. Милена Сотирова, ас. Мая Стоянова, а от 1989 – и диригентът на Детския радиохор Христо Недялков като професор. Споменавам този неголям екип, с който е свързана голяма част от историята на бъдещата специалност „Музика“.

Тук е мястото да направя първото отклонение по необходимост, за което направих уговорка предварително... С особен респект отбелязвам факт, който илюстрира стратегията на Университета за приобщаване на новопостъпили асистенти от всички специалности към академичната среда и нейните традиции. В продължение на 2 месеца новите асистенти посещават открити лекции на най-светлите умове в българската хуманитаристика, преподаващи в него – проф. Исак Паси (естетика), проф. Кирил Василев (философия), проф. Йордан Ведър (реторика) и др. Истинско дефиле на интелект и ораторско изкуство с школа, класа и академично ниво! Последната седмица асистентите посещават курс по компютърно обучение. За голямо съжаление, днес информация за подобни формати няма.

В новосъздадения факултет бъдещите детски и начални учители получават базисна подготовка за дейностите или часовете по музика. В техния учебен план са определени 3 степени на обучение, съответни на последователността в академичната година с тяхното съдържание. Илюстрация

Music, **M**ultimedia and **C**ulture

проф. д-р ГАНКА НЕДЕЛЧЕВА

за това е учебен план на специалност „Начална педагогика“ във ФПДНУ от 1985. В първа степен (първи курс) се изучават 2 дисциплини – *Съвременни проблеми на теорията и историята на музиката* и *Съвременни проблеми на методиката на музикалното развитие*. Към тях се асоциирани ЕТМ, солфеж, задължително пиано и по избор – втори музикален инструмент като практико-приложни дисциплини. Втората степен на обучение (втори курс) включва лекционен курс по *Музикална литература и анализ на музикално произведение за начална възраст*, а към практико-приложните дисциплини се добавя *„Хорово дирижиране“*.

Тук въвеждам информация за поредицата „Любопитни факти от миналото“. В този най-ранен етап от съществуването на факултета в учебния план за подготовка на детски педагози присъства лекционен курс *Педагогически проблеми на използване на компютърната техника*. Годината е 1985, но показва иновативно мислене, академична смелост и визионерство.

В посочения период специализация по музика присъства в програмата за трети и четвърти курс на двете педагогически специалности. Тя се нарича „Музикална педагогика“ и има следното съдържание: *Музикален инструмент, Солфеж и ЕТМ, Музикална литература и анализ на музикални произведения за деца, Ритмика, Детски музикални инструменти, Дирижиране, Музикална психология*. По-късно тази форма става по избор на студента, който може да предпочете една от двете специализации – „Музикална педагогика“ или „Изобразително изкуство“. Тя в по-голяма степен кореспондира с индивидуалните творчески заложби и интереси на бъдещите детски и начални педагози, влияе на тяхната мотивация в процеса на обучение и води до положителни резултати от него.

Този кратък обзор на Предисторията на музикалното образование в СУ отбелязва конструктивни процеси в изграждане на образователна стратегия и модели за обучение на професионално подготвени музикални педагози. В тези условия се акумулира ценен опит – административен, организационен и педагогически, който конкретизира концепцията за новата специалност „Музикална педагогика“. В нейната история се преплитат фактори, структури и елементи – университет, факултет, катедра, техните ръководители, учебни програми/планове, преподаватели, студенти и тяхната реализация. Това са в най-общ вид основните пунктове в моя доклад.

10 Музика, Мултимедия и Култура

Секционен доклад от конференция 30 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ “МУЗИКА”

УНИВЕРСИТЕТЪТ, ФАКУЛТЕТЪТ, КАТЕДРАТА

С решение от Протокол No.6 (15.12.1993) АС на СУ „Св. Климент Охридски“ гласува с положителен вот („ЗА“ – 27, „ВЪЗДЪРЖАЛ СЕ“ – 4) създаване на 2 нови специалности – „Музикална педагогика“ и „Педагогика на изобразителното изкуство“ и приема техните учебни

планове. Към тази дата Факултетът е преименуван вече във ФНПП – Факултет за начална и предучилищна педагогика. Аргументите за новата музикална специалност са ясно дефинирани от неговия декан проф. д-р Георги Бижков *„като необходимост от висококвалифицирани учители по музика у нас“*, от една страна, от друга – като български академичен отговор на актуалните тенденции за *„издигане ролята на изкуството за прогреса на цивилизацията, за превръщането му в мост между различните национални култури чрез най универсалния език на цивилизацията – музиката.“*⁽¹⁾ Този факт има и значим институционален резонанс. Създаването на двете специалности „Музикална педагогика“ и „Педагогика на изобразителното изкуство“ допълват липсващо звено в образователната програма на най-стария ни университет – изкуството. Този елемент го приобщава към традициите в Европа и Америка, където универсалността е иманентна същност на университетската структура с нейното съдържание и функция.

Създаването на новите специалности логично довежда до преименуване на катедра „Естетическо възпитание“ в катедра „Педагогика на изкуствата“. Решението за това е взето на посоченото заседание на АС от 15.12.1993 заедно с тяхното обявяване. Дълъг период от време те съществуват в нея, следвайки своя самостоятелна логика на развитие.

От значение за възникването на „Музикална педагогика“ в Алма матер са две обективни обстоятелства. По това време тя не присъства като специалност в програмата на Българската държавна консерватория (днес НМА „Проф. Панчо Владигеров“), която премества музикално-педагогическите си специалности в своя филиал, създаден през 1964 в Пловдив, преобразуван по-късно (1972) в самостоятелен Висш музикален педагогически институт (ВМПИ), днес АМТИИ. В университетските програми към този момент музикално-педагогически профил в обучението предлага само ЮЗУ „Неофит Рилски“. Така адекватният управленски рефлекс, проявен от СУ, запълва сериозен образователен дефицит в представителен национален център на висшето образование като София.

Заслуга за появата на специалност „Музикална педагогика“ имат персонално няколко академични фигури – визионери: тогавашният

ректор проф. д-р Иван Лалов (1993-1999), проф. д-р Георги Бишков – декан на ФНПП (1993-2003), проф. Георги Костов – ректор на НМА (1989-2008) и доц.

Йордан Колев, преподавател по Елементарна теория и солфеж в катедрата. Създаването на специалност „Музикална педагогика“ маркира първия етап от историята на факултета, който отбелязва по това време с научна конференция своя 10-годишен юбилей.

Обучението на първия випуск музикални педагози стартира през

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТО^A

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТО^A

учебната 1994/1995 в редовна и задочна форма (държавна и платена поръчка) на ОКС „Бакалавър“. Изминалият 30-годишен период протича с промени в ръководството на университета, факултета и щатния състав на първичното звено. Скоро ръководител на катедра „Педагогика на изкуствата“ става проф. д-р Йордан Колев (1995/1996 – 2000/2001), след който катедрата ръководи проф. д-р Чавдар Попов (2001/2002 – 2006/2007). В този период ректор е проф.

д-р Боян Биолчев (1999-2007), а декан на ФНПП е проф. д-р Божидар Ангелов (2003-2011, 2015-2019). През 2008 година катедрата, администрираща съвместната педагогическа работа на музиканти и художници, се трансформира в 2 нови автономни катедри – „Музика“ и „Изобразително изкуство“. В периода 2007-2015 ректор на СУ става проф. д-р Иван Илчев, а ръководител на катедра „Музика“ – доц. д-р Жан Гологанов (2007/2008 – 2011/2012). Декан на ФНПП е проф. д-р Димитър Гюров (2011-2015), който по късно определя доц. д-р Данка Щерева за временно изпълняваща длъжността ръководител на катедра „Музика“ в периода 2012 – 2015.

Новата история на катедрата е свързана с нов ректор – проф. д-р Анастас Герджиков (2015-2023), с нов последен мандат на проф. д-р Божидар Ангелов (2015-2019) като декан, с нов ръководител на катедра – проф. д-р Адриан Георгиев (2015/2016 – 2022/2023) и с откриване на нова специалност „Музикални медийни технологии и тонрежисура“ (ММТТ) през 2017. Скоро след това (2018) се променя името на факултета – ФНОИ (Факултет по науки за образованието и изкуствата) с нов декан проф. д-р Милен Замфиров от 2019, който го ръководи и днес. Междувременно катедра „Музика“ се преименува в катедра „Музика и мултимедийни технологии“ през януари 2022 и администрира обучението по 2-те специалности – новата и старата специалност „Музикална педагогика“. От есента на 2023 ректор на СУ е проф. д-р Георги Вълчев, а ръководител на катедрата е доц. д-р Веселин Караатанасов. Тези

динамични управленски промени съпътстват развитието на специалността, което в голяма степен зависи от колаборацията между декан, ръководител катедра и ректорско ръководство. Информацията е представена в тази част от доклада, за да отстъпи място на следващите детайли от историята на „Музикалната педагогика“ – учебните програми и планове на специалността, теденциите в техните промени, преподавателският екип, който ги създава и реципиентът в образователния процес – студентите.

УЧЕБНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА ОКС „БАКАЛАВЪР“, СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКАЛНА ПЕДАГОГИКА“

Първите учебните планове на специалност „Музикална педагогика“ ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ от уч. 1994/1995 са своеобразна матрица и фундамент за нейното развитие по-нататък. Те са с теоретична и практико приложна насоченост, отговаряща на квалификационните изисквания към учителите по музика в детската градина и българското училище. Този факт е посочен тук, но в текста по-нататък плановете са представени самостоятелно в хронологичен порядък, **условно разделен на три десетилетия.**

Първият учебен план на специалност „Музикална педагогика“ в ОКС „Бакалавър“ (1994/1995) е насочен към професионална подготовка на музикални педагози в детските градини и българското училище, базирана на интердисциплинарно знание и синтез между наука, педагогика и изкуство. Тази образователна концепция е в синхрон с обществената мисия на учителя по музика, обобщена от проф. дпн Галина Стоянова, един от авторитетните музикални педагози у нас: *„Настоящата ситуация в системата на масовото музикално образование е проекция на масовата музикална култура след 10-15 години. Учителят по музика е представител на художествената култура в системата на просветата, носител на тази култура и неин представител там – в своето училище.“* (4., стр. 236-237)

Структурното съдържание на учебният план от 1994/1995 е организирано в 9 тематични блока: ФИЛОСОФИЯ (*Философия, Естетика*); ПСИХОЛОГИЯ (*Когнитивна, Възрастова, Педагогическа,*

Музикална); ПЕДАГОГИКА (Дидактика, Основи на възпитанието, Предучилищна и начална педагогика); СПОРТ; ЧУЖД ЕЗИК; ИСТОРИЯ (История на българската и световната музика, История на музикалното образование); ТЕОРИЯ НА МУЗИКАТА (Теория на музиката и солфедж, Хармония с аранжирани състави,

Полифония, Музикален анализ, Оркестрация, Теория на българската народна музика, Музикален фолклор, Хорознание); ПРАКТИЧЕСКИ КУРСОВЕ (Пиано, Втори музикален инструмент, Задължителен акордеон, Детски музикални инструменти, Курсов хор, Оркестър от клавири, Духов оркестър); МУЗИКАЛНА ПЕДАГОГИКА (в предучилищна възраст, 1. клас – 4. Клас, 5. Клас – 8. Клас, 9. клас – 12. клас по действащата училищна програма, Педагогическа практика). Някои блокове предлагат **избираеми курсове** като Философия и политика, Психология и педагогика, Изкуство и възпитание и др. с интердисциплинарни аспекти. Като концептуален модел посоченият учебен план работи през **първото десетилетие** от

съществуването ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТА^A

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТА^A

на специалност „Музикална педагогика“. Процесът на неговото обновяване протича чрез предлагане на нови избираеми курсове с актуално съдържание, обогатяващо педагогическия и културен хоризонт на бъдещите музикални педагози.

В периода 1995/1996 – 2003/2004 учебните планове са структурирани в 7 дисциплинарни групи: МУЗИКАЛНО-ТЕОРЕТИЧНИ ДИСЦИПЛИНИ, МУЗИКАЛНО-ПРАКТИЧЕСКИ ДИСЦИПЛИНИ. Въвеждат се нови дисциплини и се разширява спектърът на практико-приложните дисциплини – Камерен оркестър, Камерни ансамбли, Клавирен съпровод и Джаз-формация (2001), ПЕДАГОГИЧЕСКИ ДИСЦИПЛИНИ (Хоспетиране в предучилищна възраст и в училище 1. до 12. Клас – 1995), ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ДИСЦИПЛИНИ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ (Тонрежисура и Електронна музика, Компютърен нотопис, Тонрежисура и виртуални студийни технологии, Аудиовизуален монтаж – 1997/1998, по-късно – Аудио-визуални и информационни технологии, Компютърна музикална грамотност, Музикални компютърни технологии), ОБЩИ НАУЧНИ ДИСЦИПЛИНИ И ИЗБИРАЕМИ ДИСЦИПЛИНИ (Музикална

култура на Азия, Оркестрови трудности, Интернет и музика, Реторика и др.). Доминира интересът към музикални технологични дисциплини, който по-късно отвежда към възникване на нова специалност.

В периода на **второто десетилетие** (условно 2004-2014) се променя име то на специалността – „Музика“ (2003), а в навечерието на третото десетилетие тя се възстановява като „Музикална педагогика“ (2012-2013).

Учебният план от първото десетилетие е стратегическа платформа, която обогатява своето съдържание в синхрон с модерното време.

Оформени са 6 блокови структури с различни дисциплини: музикално-теоретични, музикално-педагогически,

14 Музика, Мултимедия и Култура

Секционен доклад от конференция 30 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ “МУЗИКА”

педагогически, психологически, общонаучни и информационно-технологични с нов курс по *Аудио-визуални и информационни технологии в обучението*. Избираемите курсове са увеличени с нови предложения от практико-приложен тип – *Камерна хорово формация и Народен оркестър*.

Подобна е логиката и на учебен план от 2008-2013 с редуцирана структура от 2 блока: **блок А – Задължителни дисциплини**, придружени от модули със сигнатура, съответстващи на учебни дисциплини (музикално-теоретични, музикално-практически, педагогически, психологически, общонаучни дисциплини, информационно-технологични). **Избираемите дисциплини** са посочени в **блок Б** – Представителни формации на СУ (*Камерна хорово формация, Камерен оркестър, Народен оркестър, Вокална хорово формация*) и Избираеми курсове: *Музика и религия, Музикален фолклор, Музика и култура, Компютърни технологии, Музика и литература*, сред които и инструментални дисциплини: *Клавирен съпровод, Оркестрови трудности, друг инструмент или пеене*.

Третото десетилетие (2014-2024) може да се обобщи като период на комплексно развитие на специалност „Музикална педагогика“, базирано на традиционни методически принципи за подготовката на детски и училищни педагози по музика, модерни интердисциплинарни подходи и високотехнологично музикално обучение, определено от властта на дигиталния свят. Основополагащите дисциплини от музикалната история, теория, психология, педагогика, философия, естетика, история на изкуството присъстват в учебните планове на

това десетилетие заедно с курсове по *Информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда, Музикални компютърни технологии, Компютърен нотопис и приложна оркестрация, Звуков дизайн, Музикално-компютърни технологии, Подкаст и влогър технологии, Мултимедийно съдържание в часа по музика, Приобщаващо образование, Компетентностен подход и иновации в образованието.*

Обучението по специалност „Музикална педагогика“ протича в процес на постоянно обновяване и надграждане на знания, умения и компетентности, необходими за професионалната реализация на нашите възпитаници. Илюстрация за това е един от последните учебни планове (2021) с нова концепция за изучаваните дисциплини. Те са обособени в две групи: **първа група** – педагогически, психологически, образователно-управленски, частно-дидактически дисциплини; **втора група** – интердисциплинарни,

M 15 usic, **M**ultimedia and **C**ulture

проф. д-р ГАНКА НЕДЕЛЧЕВА

приложно-експериментални и надграждащи компетентностите, свързани с професионалната квалификация на музикалния педагог.

Висококвалифицирани специалисти с доказан авторитет от катедра „Музика“ в областта на музикалните дигитални технологии обучават бъдещите музикални педагози по технологични дисциплини. Перспективата за развитието на тази нова зона в музикалната педагогика и интересът към звукозаписни и медийни технологии отвежда до създаване на специалност „Музикални медийни технологии и тонрежисура“ (2017). По-късно, през 2022, нейното присъствие води до ново име на катедрата – „Музика и

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТО^A

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТО^A

мултимедийни технологии“.

Този исторически обзор няма да бъде изчерпателен без коментар на инструменталното и вокалното обучение на студентите от специалност „Музика“, ОКС „Бакалавър“. Първите две десетилетия от историята на специалността се характеризират с високо ниво на вокално-инструменталното обучение поради селекцията, която кандидатстудентските изпити позволяват.

Епидемични условия през 2020-2023, свързани с COVID, моделират КСК в неблагоприятна посока за студенти и преподаватели с отмяна на кандидатстудентски изпити за специалност „Музика“.

Обучението по пиано и програмата, планирана в 7 семестъра, е насочено към формиране и развитие на инструментални умения, които се реализират в разнообразен по жанр и стил репертоар, подходящ за илюстрация при работа с деца и ученици от различна възраст. Този практико-приложен аспект е отправна точка в инструменталното и вокалното обучение на бъдещите музикални педагози.

Реалното професионално битие и педагогическите ситуации в него дават повод за **въвеждане на нов елемент в клавирното обучение за първи път в университетското образование у нас** – синхронизирано свирене и пеене на детски и училищни песни (2002-2003). Създадена е Христоматия с училищни песни. Представените образци са класирани по от трудност и с методически указания от съставителите доц. Ганка Неделчева и ас. Милена Сотирова при работа с тях. Първоначално те се въвеждат като съдържание за семестриален колоквиум, а по-късно като материал за текуща оценка в съответната част от всеки зимен семестър на академичната година. Това позволява на завършващите музикални педагози свободно владееене на песенен репертоар, приложим в детска градина и училище.

16 Музика, Мултимедия и Култура

Секционен доклад от конференция 30 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ "МУЗИКА"

Пъстрата палитра от инструменталисти и певци създават атрактивно лице на специалността в публичното пространство с индивидуални и колективни прояви в първите две десетилетия. Годишните концерти в Аулата са сцена на постижения, споделени със студенти, преподаватели и публика. Класът по пиано на проф. Ганка Неделчева представя поредица от интегрални програми, надхвърлящи параметрите на клавирното обучение на студенти-музикални педагози – Бахови транскрипции за 4 ръце, Моцартови сонати, Сонати за пиано от Бетовен, Прелюдии и фуги от Менделсон, Рагтайми на Скот Джоуплин (в цял обем от 3 тома), 2 цикъла за пиано от Витолд Лютославски и Емил Наумов (премиера за България), Клавирна биография на Любомир Денев с негови пиеси за пиано, Клавирна музика за соло пиано и 2 пиана от Милчо Левиев (за първи път интегрално у нас), Димитър Христов – Ансамблова музика за пиано и CD с нея (премиера за България) и др.

В хрониката на специалност „Музика“ присъстват 2 издания на национален Университетски конкурс за певци и инструменталисти,

проект на проф. д-р Ганка Неделчева и катедра „Музика“, осъществени под патронажа на Ректора на СУ (1997, 1999). Те се превръщат в панорама на студентското изпълнителско творчество. За съжаление икономически причини слагат край на обучението по различни инструменти и пеене в края на второто десетилетие от съществуването на специалността и с това на всички подобни инициативи.

Коректността изисква внимание към програмите на другите специалности във Факултета – предучилищна и начална педагогика (ПУП и НУП с техните езикови и хибридни варианти) в бакалавърска степен, в които намират място Методика и дидактика на обучението по музика, ЕТМ и солфеж и Аудио визуални технологии (1997). Музикалните педагози в тогавашната катедра „Педагогика на изкуствата“ обучават начални и детски педагози. В техния учебния план и след създаване на специалност „Музикална педагогика“ съществува специализация „Музика“ с добре конструирана програма, съдържаща Музикална литература и анализ на музикално произведение, Музикална психология, Хорово пеене и дирижиране, Солфеж, музикален инструмент, Детски музикални инструменти и ритмика. Към днешна дата наши колеги от катедрата гл. ас. д-р Ралица Димитрова и гл. ас. д-р Емилия Кабакова преподават на бъдещите детски и начални педагози *Дидактика на обучението по музика*.

УЧЕБНИТЕ ПЛАНОВЕ ЗА ОКС „МАГИСТЪР“,

СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКА“/ „МУЗИКАЛНА ПЕДАГОГИКА“

Магистърската програма на специалност „Музикална педагогика“ стартира през уч. 1998/1999 и дава възможност на първия випуск от завършили бакалаври да продължат образованието си в следващата образователна степен. В архива е документиран курс от 15 души (1). Учебният план е насочен към надграждане на историко-теоретичната подготовка и практико приложните умения на бъдещите музикални педагози.

През 2003 специалност „Музикална педагогика“ се преименува в „Музика“ и обявява обучение по три магистърски програми – „Музикална педагогика“, „Инструментална и вокална педагогика и „Музикални компютърни технологии“ с автори и ръководители на програмите доц.

д-р Жан Гологанов, доц. Ганка Неделчева и гл. ас. д-р Адриан Георгиев. Срокът на обучение е 2 семестъра. Професионалната квалификация е в зависимост от избрания профил – магистър по музикална педагогика, магистър-педагог по музикален инструмент или пеене, магистър-педагог по музикални компютърни технологии.

Съдържанието на учебния процес за първите две програми е представено чрез 2 модула: константен и профилен. Обучението в константния модул е общ за двата профила по няколко дисциплини – *Съвременни педагогически концепции и школи, Методология на емпиричните изследвания, Музикален мениджмънт и Компютърна музикална грамотност*. В профилния модул авторът на всяка от двете програми конструира тематично тяхното лекционно съдържание. Такъв е подходът и при избираемите дисциплини. Обучението по пиано или друг инструмент присъства в магистърска програма „Музикална педагогика“ с курс по *Методика на обучението по съответния инструмент/пеене*.

Третата магистърска програма „Музикални и компютърни технологии“ със своята специфика е ориентирана изцяло към музикални технологични дисциплини и съответните методики на тяхното преподаване. Тя съществува в двете форми на обучение – редовна и задочна с 2 учебни плана за обучение на специалисти и неспециалисти. Доминиращият интерес към нея резултира в създаването на специалност „Музикални и мултимедийни технологии и тонрежисура“ през 2017.

Последното десетилетие МП „Музикална педагогика“ се актуализира като съдържание и профилна насоченост. Заедно с традиционния формат

18 Музика, Мултимедия и Култура

Секционен доклад от конференция 30 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКА“

за обучение на учител-педагог по музика се предлагат нови възможности за професионална реализация на музикалния педагог чрез 2 нови магистърски програми: „Музикална педагогика – ръководство на музикална формация“ и „Музикална педагогика – ръководство на фолклорна формация“. Всички магистърски програми

се предлагат и с обучение на английски език, което открива възможност за образование в тази степен и на чуждестранни студенти.

Съдържанието на учебните планове в ОКС „Магистър“ е съобразено с профила и квалификационната характеристика на музикалния педагог – като учител по музика или ръководител на съответната формация – музикална или фолклорна. Лекционните курсове са разпределени в групи – **задължителни**

(в областта на музикалната история, теория, психология, информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда, компетентностен подход и иновации в образованието, организация на музикалнообразователни дейности, инструментална и хорова практика и методика на обучението по музика), 2 групи **избираеми** (педагогически, психологически, образователно-управленски и частно-дидактически като съдържание на първата от тях и втора група с интердисциплинарни и приложно-експериментални и дисциплини, надграждащи компетентностите, свързани с професионалната квалификация), **факултативни** (спорт, чужд език, музикален инструмент) и учебни практики.

УЧЕБНИ ПЛАНОВЕ ЗА ОКС „ДОКТОР“, СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКАЛНА ПЕДАГОГИКА“

Обучението в докторска програма „Музикална педагогика“ започва през 2000 година и е част от общата образователна стратегия на ФНПП/ФНОИ, съобразена с нормативните изисквания (конкурс за докторанти, докторантски минимум по специалността, докторантски изпит по чужд език). В програмата на Докторантското училище от 2004 е уточнено съдържанието на всяка една от трите години за редовна, задочна и самостоятелна форма на обучение.

Първата година съдържа лекционни курсове с философска, антропологична, социологична и методологична проблематика, информационни и компютърни технологии, актуални педагогически изследвания и изучаване на чужд език. Втората година са планирани курсове по *Методология и методи на педагогическите изследвания*, *Математико-статистически методи за количествен анализ на данни от емпирични изследвания* и Индивидуална презентация и защита на концепцията. Третата година е фокусирана върху авторския ръкопис на докторанта.

В следващите години концепцията на Докторантското училище на ФНПП е представена в прецизен порядък от 3 основни елемента – Учебна дейност (курсове и семинари по тематичната насоченост на докторантурата), Научно-изследователска дейност (работа по дисертацията и проучване на публикации по темата) и Педагогическа дейност.

В периода 2000-2024 в катедра „Музика“ броят на докторантите, зачислени в трите форми на обучение е 61. Голяма част от тях са нейни възпитаници. Интерес към докторската програма на специалност „Музикална педагогика“ афишират и други висши учебни заведения – НМА „Проф. Панчо Владигеров“, АМТИИ, НБУ, ЮЗУ и др.

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТО^A

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВОТО^A

Оценките на НАОА за обучението по специалност „Музикална педагогика“ във всички образователни степени във ФНОИ са високи, а професионалните качества на обучените музикални педагози в различни сфери са обект на обществено признание.

Зад тези успехи стоят ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ в специалност „Музикална педагогика“ с техния професионализъм и академичен авторитет.

Към момента на създаване на специалност „Музикална педагогика“ през 1994 щатните преподаватели, които провеждат обучение на студентите са само 6 – проф. Христо Недялков, доц. Йордан Колев, Валентина Манолова, Жан Гологанов, Ганка Неделчева и Милена Сотирова като асистенти. През есента на 1998 в преподавателския състав влизат нови 3-ма асистенти – Адриан Георгиев (по цигулка), Росица Тодорова и Людмила Велчева (по пиано). С този щатен екип от 9 преподаватели е свързана по-голяма част от историята на специалност „Музикална педагогика“. Малкият брой на щатни преподаватели обяснява по-голямото присъствие на хонорувани педагози.

През първите 2 десетилетия от старта на специалност „Музикална педагогика“ (1994-2014) като хонорувани преподаватели са ангажирани емблематични академични фигури в областта на музикалната история, теория, фолклор и вокално-инструментално обучение от НМА „Проф. Панчо Владигеров“, БАН, АМТИИ и др. Сред тях са авторитетни имена в сферата на **музикалното историко-теоретично знание** (проф. Звезда Йонова, проф. дн Димитър Христов, проф. дн Пенчо Стоянов, проф. дн Божидар

Абрашев, проф. д-р Пенка Минчева, проф. д-р Явор Конов, проф. ди Клер Леви, проф. ди Лозанка Пейчева, проф. д-р Иван Хлебаров, проф. д-р Ангелина Петрова, проф. д-р Иванка Влаева, проф. Михаил Пеков, проф. Недялчо Тодоров,

20 Музика, Мултимедия и Култура

Секционен доклад от конференция 30 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ “МУЗИКА”

доц. Генчо Гайтанджиев, доц. Киприана Беливанова, доц. Манол Тодоров) **практико-приложни дисциплини** като курсов хор под ръководството на настоящия главен диригент на Детския Радиохор – Венеция Караманова. В помощ на **клавирното обучение** за различен период от време са ангажирани хабилитирани педагози от катедра „Пиано“ на ТКДФ (проф. ди Любомир Динолов, проф. д-р Правда Горанова, проф. д-р Тихомира Бъчварова, проф.

Никола Дюлгерев, проф. Лиляна Стефанова, проф. Елка Русева, проф. Богдана Попова) и от Инструментален факултет – проф. Люба Обретенова, проф. Иван Дреников, проф. д-р Лили Попова, проф. Мария Лунгарова. С нашите студенти работят и много изтъкнати инструментални и вокални педагози: проф. Павел Герджиков, проф. Илка Попова, проф. Константин Карапетров, доц. Боян Данаилов, Недко Боянов, проф. Симеон Щерев, проф. Анатоли Кръстев, проф. Георги Желязов, проф. д-р Димитър Момчилов, проф. д-р Атанас Карафезлиев, проф. Георги Гълъбов, проф. д-р Добромир Митев, проф. д-р Петър Маринов, проф. д-р Нева Кръстева, проф. д-р Петя Бъговска, проф. д-р Цветозар Лазаров, проф. д-р Спиро Петков, проф. д-р Добри Палиев, Пантелей Пантелеев. Списъкът продължава с педагози в областта на **поп и джаз музиката**: доц. Георги Кордов, проф. д-р Стефка Оникян, доц. д-р Етиен Леви, Милица Божанова (Тоника) и **фолклора**: Светла Караджова, д-р Ангел Добрев, Иван Пейчев, Георги Желязов, Тодор Бакалов и др.

Обучението по специалност „Музика/Музикална педагогика“ следва тенденциите на модерното технологично време и новите образователни парадигми, което то поставя. Нови дисциплини, нови дигитални умения – Компютърен нотопис, Звуков дизайн и много други. Необходимостта от специалисти в тази област, както и естествената смяна на поколенията педагози са фактори за обновяване и увеличаване на преподавателския състав в катедрата. Заслугата за това е персонална – на проф. д-р Адриан Георгиев като един от последните ръководители на катедрата с точен управленски и професионален рефлекс.

Днес щатните преподаватели в катедрата са 18, от които 16

преподават музикални дисциплини – проф. д-р Адриан Георгиев, проф. д-р Ганка Неделчева, проф. д-р Емилия Евгениева, проф. д-р Таня Казанджиева, доц. д-р Росица Тодорова, доц. д-р Христо Карагъзов, доц. д-р Веселин Караатанасов, доц. д-р Боряна Мангова, гл. ас. д-р Ралица Димитрова, гл. ас. д-р Силвана Карагъзова, гл. ас. д-р Емилия Кабакова, гл. ас. д-р Марина Апостолова, гл. ас. д-р Рая Ковачева, гл. ас. д-р Десислава Тилева, гл. ас. д-р Мария Радева,

ас. Емануела Крондева, ас. Стоян Бозов. Голяма част са наши възпитаници и докторанти.

Целият преподавателски екип защитава професионалния си авторитет с педагогическа, публикационна, художествено-творческа и проектна дейност. Членове на катедрата са автори на учебници по музика за различни етапи в българското училище (проф. д-р Адриан Георгиев, гл. ас. Рая Ковачева), на монографии (доц. д-р Христо Карагъзов, доц. д-р Боряна Мангова), на учебни пособия (проф. д-р Ганка Неделчева, проф. д-р Адриан Георгиев), на публикации в специализирани издания. Концертната дейност на

нашите ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВАТА^A

ЕЛЕКТРОННО ИЗДАНИЕ НА ФАКУЛТЕТА ПО НАУКИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕТО И ИЗКУСТВАТА^A

преподаватели е обект на висока публична оценка. Проф. д-р Ганка Неделчева е носител на редица награди – „Златна лира“, „Златно петолиние“, „Кристална лира“, „Золотая Муза“. Джаз-концертите на гл. ас. Десислава Тилева и изпълнителските изяви на попсцената на ас. Емануела Крондева и ас. Стоян Бозов са високо оценени.

Както знаем, образователният процес е система от 3 елемента: преподаватели, учебни програми, изработени от тях и студенти – обект на образователното послание.

НАШИТЕ СТУДЕНТИ

През настоящата 2023/2024 завършва поредният 30-ти випуск, редовна форма на обучение, държавна поръчка. Но преди представянето на техните успехи в учебно-възпитателната и художествено-творческата работа е необходимо да отбележа тяхната активна гражданска позиция, особено след 1990. Преместването на тогавашния факултет (ФПДНУ) през 1992 от ул. „Баба“ в кв. „Модерно предградие“ в днешната сграда на ФНОИ става възможно

благодарение на техните окупационни стачки и проф. д-р Георги Ангушев (1989-1993) – декан на факултета по това време. Този факт отново е отклонение, произтичащо от направената уговорка в началото на доклада.

Студентите от специалност „Музикална педагогика“ показват високи постижения в учебната работа. Резултатите от семестриалните изпитни сесии са индикация за наличието на интерес и потенциал за развитие. Тази констатация споделят и колеги-преподаватели от други специалности във Факултета с лекционни курсове за студенти-музикални педагози.

Художествените изяви на няколко поколения наши възпитаници

22 Музика, Мултимедия и Култура

Секционен доклад от конференция 30 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКА“

експонират високи постижения в различни жанрове и стилове на музикалното изкуство. Специални адмирации изискват представителните хоровите формации с диригенти гл. ас. д-р Марина Апостолова и гл. ас. д-р Рая Ковачева, на фолклорен оркестър, начело с д-р Ангел Добрев (диригент и композитор) и на камерен струнен оркестър с ръководител ас. Адриан Георгиев доста по назад във времето. Техните изяви са повод за нашата професионална радост и гордост.

Отбелязваме 30-годишния юбилей на специалност „Музикална педагогика“ с респектиращ списък на реализирани наши възпитаници:

- **първи випуск:** Павлин Бъчваров (пианист в група PIF), Златина Гичева (музикален педагог и пианист) и Димитър Борисов (музикален педагог и диригент) – Швеция;

- **втори випуск:** Рослана Димитрова (музикален педагог) – Портланд, САЩ, Росица Занева (мениджър „Препредаване и радиолицензиране агенция „MusicAutor“), Хариета Делчева (агенция MusicAutor), Ана Лозанова (преподавател по пиано в училище за слепи);

- **трети випуск:** Весела Станкова (преподавател по пиано) – Грьонинген, Холандия; Александър Бакалов (поп и джаз пиано, импровизация) – Лас Вегас, САЩ; проф. д-р Добромир Митев (преподавател по акордеон, НМА „Проф. Панчо Владигеров“);

- **четвърти випуск:** Виктор Стоянов (бивш директор на Софийска филхармония и настоящ зам.-министър на културата); Лили Йончева

(бивш перкусионист в шоуто на Слави Трифонов, педагог и поп-музикант) – Лондон, Великобритания, д-р Богдана Атанасова (вокален педагог по поп и джаз пеене, Студио MUSIC BOX, София);

- **пети випуск:** Димитър Абрашев (журналист, Тв водещ в ON AIR), Мария Нонова (педагог, Национално музикално училище „Любомир Пипков“, София); Петя Спасова (Архив, Bayerischer Rundfunk) – Мюнхен, Германия, Петя Присадникова (поп-джаз пиано и пеене) – Цюрих, Швейцария, Нели Петкова (бивша вокалистка в шоуто на Слави Трифонов, поп-певица) – САЩ и България, както и много възпитаници от **следващите випуски** от ОКС „Бакалавър“ и „Магистър“ като: д-р Елена Търничкова (Държавен експерт в МОН, Дирекция „Съдържание на предучилищното и училищното образование), д-р ас. Милена Великова (СУ – ЦИУРК), д-р Ангел Добрев (фолклорен оркестър, БНР),

д-р Боряна Миролескова (НМУ „Любомир Пипков“, София), Иван Пейчев (кавал, Фолклорен оркестър, БНР), Кристина Карамфилова (фолклорно пеене, вокална група „Славей“), Константин Фиданчев (музикален педагог – 144 СОУ, София), Тина Коилова (дългогодишен PR на МФ „Софийски музикални седмици“, настоящ мениджър на Плевенска филхармония, поп изпълнител), Виолета Костадинова (специалист – СУ, отдел „Образователни дейности“), Кристина Печеникова (педагог в НМУ „Любомир Пипков, София), квартет „Авигея“, и др.

РАВНОСМЕТКАТА ДНЕС

Оценка на специалност „Музикална педагогика“ днес е възможна в светлината на традициите в образованието, науката и културата. Всеки етап от нейното развитие следва потребностите на времето. Към днешна дата при професионалната подготовка на музикалните педагози се прилага най-добрия методически опит у нас и по света. Традиционните похвати се обновяват с най-съвременни интердисциплинарни и холистични педагогически модели на преподаване, съобразени с най-актуалните постижения в дигиталните образователни технологии.

БЪДЕЩЕТО НА СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКАЛНА ПЕДАГОГИКА“

Според някои миналото е баща на бъдещето. Миналото и настоящето на специалност „Музикална педагогика“ очертават оптимистична прогноза за нейното бъдеще. Как това ще се случи, докъде ще стигне, какъв ще бъде резултатът от него – всичко това зависи от вас, млади колеги.

Започнах доклада с мъдрите внушения на Илия Бешков, но завършвам с една фраза на проф. д-р Бижков, която харесвам: *„Утрешните учители не са само на децата ни, но и на децата на нашите деца!“*(4., стр. 4) Нека това бъде щафетата, с която вървим напред. Студенти и преподаватели – заедно! Бъдещето на специалност „Музикална педагогика“ е във вашите ръце! Нека успехът бъде с вас!

Благодаря на всички колеги, които помогнаха за документалната стойност на доклада чрез предоставяне на архивни материали:
Илонка Колева (отдел

24 Музика, Мултимедия и Култура

Секционен доклад от конференция 30 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ “МУЗИКА”

„Архив“ на СУ), Весела Манолова (ОКС Бакалавър), Милка Белева (ОКС Магистър), Петя Русева (ОКС Доктор), Спаска Алексова (катедра „Музика и мултимедийни технологии“), Емилия Вълчева (катедра „Предучилищна и медийна педагогика“).

Библиография

1. СУ „Св. Климент Охридски – Университетски архив (f29 op1 a.e.29; f29 op1 a.e.40; f29 op1 a.e 57; f29 op1 a.e.69; f29 op1 a.e.132; f29 op1 a.e.151; f29 op19 a.e.18; f29 op2 a.e.32)

2.История на Софийски университет „Климент Охридски“,
Университетско издателство “Климент Охридски“, С ., 1988

3. Koleva 2018: Koleva, Ilonka. Алманах на ръководните длъжности на СУ „Св. Климент Охридски“. Университетско издателство, София. [Almanah na rakovodnite dlazhnosti na SU „Sv. Kliment Ohridski“, Universitetsko izdatelstvo, Sofia.]

4. Подготовка и квалификация на педагогическите кадри с висше образование. Десет години Факултет по начална и предучилищна педагогика, сборник, ред. Виолета Борисова, С., 1994

Данни за автора: Проф. д-р Ганка Неделчева е клавирен педагог и пианист концертант с 40-годишен опит. Съставител и редактор на сборници с клавирна музика, автор на много публикации в специализираните музикални издания в България. Лауреат на национални и международни конкурси и носител на престижни институционални награди.